

രാമചരിതം: മുപ്പതാം പടലം
വ്യാഖ്യാ: ഡോ. ശ്യാമള മാണിപ്പൂരി

രാമചരിതം: മുപ്പതാം പടലം
വ്യാഖ്യാതാവ്: ഡോ. ശ്യാമള മാണിചേരി
(മലയാളം: കവിത)

Editorial content © 2023, Dr. Shyamala Manicheri

The electronic versions have been created by making use of the production infrastructure of [River Valley Technologies](#).

The electronic versions were generated from sources marked up in [L^AT_EX](#) in a computer running GNU/LINUX operating system. PDF was typeset using [X_YL^AT_EX](#) from [T_EXLive](#) 2020 and the cloud framework, [Ithal \(ഇതൽ\)](#). The base font used was traditional script of Rachana, contributed by KH Hussain, et al. and maintained by [Rachana Institute of Typography](#). The font used for Latin script was [Linux Libertine](#) developed by Philipp H. Poll.

The electronic versions are released under the provisions of [Creative Commons Attribution ShareAlike](#) license for free download and usage.

[Rama's Journey](#), a painting by Anonymous. The image is taken from [Wikimedia Commons](#) and is gratefully acknowledged.

Sayahna Foundation

JWRA 34, Jagathy, Trivandrum, India 695014

URL: www.sayahna.org

രാമചരിതം:
മുപ്പതാം പാലം

സംഗ്രഹം

രാമക്ഷുണൻമാർ, വാനരസൈന്യം എന്നിങ്ങനെ ലങ്കയിലെത്തിയ ശത്രുക്കളെല്ലാം തനിക്ക് വിശപ്പ് മാറ്റാനുള്ള വകകൾ മാത്രമാണെന്നു പറയുന്ന കുംഭകർണ്ണൻ അതിനപ്പുറം പ്രാധാന്യം അവർക്കു കല്പിക്കേണ്ടതില്ലെന്ന് രാവണനോടു പറയുന്നു. രാമലക്ഷുണന്മാർ ഇല്ലാതായിക്കഴിഞ്ഞാൽ നിരാലംബയായ സീത സ്വാഭാവികമായും രാവണനെ അഭയം പ്രാപിക്കും എന്ന കാര്യത്തിൽ സംശയമില്ല. കീർത്തിമാൻമാർ അന്യന്റെ ഭാര്യയെ ആഗ്രഹിക്കില്ല. അതുകൊണ്ട് സീതയെ രാമനെ തിരികെ കൊടുക്കുന്നതാണ് നല്ലത്. യുദ്ധം ചെയ്യാൻ മാത്രം ഇവിടെ രാമന്റെ ഭാഗത്തു് തെറ്റുകളില്ല. ഇതു കേട്ടതോടെ രാവണൻ വർദ്ധിച്ച കോപത്തോടെ യുദ്ധക്കളത്തിലേക്ക് പോകാനായി ശൂലം കൈയിലെടുക്കുന്നു. അപ്പോൾ താൻ പറഞ്ഞതു് രാവണൻ ശരിയായ അർത്ഥത്തിൽ ഉൾക്കൊണ്ടില്ല എന്ന മനസ്സിലാക്കിയ കുംഭകർണ്ണൻ യുദ്ധത്തിനു സന്നദ്ധനായി. രാവണൻ വീരോചിതമായ രീതിയിൽ കുംഭകർണ്ണനെ അണിയിച്ചൊരുക്കി യുദ്ധക്കളത്തിലേക്കു പറഞ്ഞയക്കുന്നു.

പാട്ട് 1

കൈപണിന്ത പയം നല്ലകെൻറു
കഴല് ചുഴ്ത്തു വന്തിലകമുഴിമേല്
മെയ് പൊരുത്തിയെഴുവോത് നേരം
നലമീടും വീരരുളും വീരനേ
പൊയ്പറൈന്തിതിവനെന്റെല്ലാ നിനൈവു
പോരില് നിൻറിയവർ വേന്തരെൻ
പൈ പരന്തതൊഴിവാൻഞൊൺ വഴി
പടർത്ത വാനരകലങ്കളും.

രാവണന്റെ പാദങ്ങൾ പ്രദക്ഷിണം വെച്ച്, നിലത്തുവീണു വണങ്ങി എഴുന്നേറ്റതിനു ശേഷം കുംഭകർണ്ണൻ രാവണനോടു് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു. നന്മയുള്ളവനും വീരനുമായവനേ, ഈ യുദ്ധത്തിൽ പങ്കെടുക്കുന്ന രണ്ടു രാജാക്കന്മാരും (രാമലക്ഷുണൻമാർ) വാനരസൈന്യവും എന്റെ കടുത്ത വിശപ്പു മാറ്റുന്നതിനുള്ള നല്ല മാർഗ്ഗമാണ്. ഇതു് ഞാൻ വീമ്പു പറയുന്നതാണെന്നു കരുതരുതു്.

കുറിപ്പ്

അപയം — അഭയം
കൈപണിന്ത് — കൈകൾ പിണച്ചു്
മെയ്യാരുതി — ശരീരം ചേർന്ന്
വേന്തർ — രാജാക്കൻമാർ

പാട്ട് 2

വാനരപ്പടെയും മന്നിലുന്നതികൊൾ
മന്നൻമാരും മുടിനാല് നിനില്-
ച്ചാനകിക്കഴിവെഴും വിരൈതു ചരണെ-
ൻറിണങ്കും വന്തു വിചെയ്തായ്
ഞാനരൈപ്പതിനും നല്ല തോൻറുകില്
നല്ലനല്ലവർ തമ്മോടെല്ലാം
മാനിതർക്കഴകുതല്ല കോലുവതു
വൈരമെൻറുള്ളതൊരിക്കലും.

യുദ്ധത്തിൽ പങ്കെടുക്കുന്ന രണ്ടു രാജാക്കൻമാരും വാനരപ്പടയും ഇല്ലാതായിക്കഴിഞ്ഞാൽ സീതയ്ക്ക് രാവണനോടു എല്ലാവരെയും അമ്പരപ്പിക്കുന്ന വിധത്തിൽ അനുരാഗമുണ്ടാകും. അതോടൊപ്പം രാജാവേ, നിനക്കു നല്ലതിനു വേണ്ടി ഒരു കാര്യം കൂടി പറയാം. സജ്ജനങ്ങളോടു് ശത്രുത പുലർത്തുന്നതു മാനുന്മാർക്ക് (ഇവിടെ രാവണന്) ഒരിക്കലും ഗുണം ചെയ്യില്ല.

കുറിപ്പ്

അഴിവ് — ആർദ്രത, സ്നേഹം
വിരൈന്ത് — വേഗത്തിൽ
വിചൈ — അത്ഭുതം
കോലുക — തുടങ്ങുക

പാട്ട് 3

ഒരിക്കലും പിഴൈ ചെയ്യായു വേണ്ട-
മുലകത്തിലുത്തമർ പെരിപ്പമാ-
ണ്ടിരിക്കിലും തരുമമെൻറിയേയുള്ള-
തിയറ്റൊലാ കരുമമേവരും
ചുരുക്കമായുള്ളില് മാനന്താനികൾ
തുടങ്കൊല്ലാ ചുരുതി പെറ്റവർ
തരിപ്പതില്ല പരതാരമാരിതു
തടുത്തുരൈപ്പവർ നിന്നോടയാ.

ഉത്തമന്മാർ, ലോകത്തെ കീഴടക്കി കഴിയുന്ന അവസ്ഥയിലാണെങ്കിൽപ്പോലും ഒരു തരത്തിലുള്ള തെറ്റും ചെയ്യരുതു്. ധർമ്മത്തിന് നിരക്കാത്തതൊന്നും പ്രവർത്തിക്കുകയുമരുതു്. അഭിമാനികളും അറിവുള്ളവരും ഇത്തരത്തിലുള്ള തെറ്റിനെപ്പറ്റി ആലോചിക്കാൻ പോലും പാടില്ല. കീർത്തിമാൻമാർ അന്യന്റെ ഭാര്യയെ ആഗ്രഹിക്കരുതു്. ഇങ്ങനെയൊക്കെയാണ് വസ്തുത എന്നിരിക്കെ അല്ലയോ സ്വാമിൻ, ഇതൊക്കെ അങ്ങയോടു് ഉപദേശിക്കാൻ ആർക്കാണ് കഴിയുക.

കുറിപ്പ്

തരുമം — ധർമ്മം
ഇയറ്റുക — ചെയ്യുക
കരുമം — കർമ്മം
തരിപ്പതില്ല — ധരിക്കുകയില്ല, വശത്താക്കുകയില്ല

പാട്ട് 4

തടുത്തുരൈപ്പതൊഴിവില്ല നല്ലവർ
തമക്കാടുത്തവർ തമ്മോടെല്ലാം
നടപ്പില് നല്ലതറിയാവുമില്ല
നയമുള്ളിലുള്ളവർകളേവരും
മടുപ്പതിപ്പോഴുതിരാംനോടുള്ള
വഴക്കു മൈതിലിയെയാകയാല്
കൊടുത്തിരിക്കിലുമല്ലായിലോ പിഴൈ
കലത്തിനത്തല് വരും മുന്നമേ.

പ്രിയപ്പെട്ടവർ ചെയ്യുന്നത് അധർമ്മമാണെങ്കിൽ അതിനെ തടസ്സപ്പെടുത്താതിരിക്കുന്നതു ശരിയല്ല. നയതന്ത്രജ്ഞനാണെങ്കിലും സമുദായാചാരം ചിലർക്ക് അറിയണമെന്നില്ല. അതുകൊണ്ടു് തന്നെ ഇപ്പോൾ രാമനോടു തോന്നുന്ന ദേഷ്യം പൊറുക്കുക. സീത നിമിത്തം രാക്ഷസകലത്തിന് നാശമുണ്ടാകുന്നതിനു മുമ്പ് സീതയെ തിരിച്ചേൽപ്പിക്കുക. അല്ലെങ്കിൽ ആപത്തുകൾ വന്നുചേരാം.

കുറിപ്പ്

നല്ലവർതമക്ക് — നല്ലവർക്ക്
നടപ്പ് — സമുദായാചാരം

പാട്ട് 5

മുന്നമേ പങ്കെ പിടിത്തുവൈത്തതിന്
മൂലം നോക്കിയരുൾ മന്നർകോൻ
തന്നമെല്ലെന്നെതെടുത്തു ചുർപണക്കൈ-
താനല്ലീ വിയതി താവിനോൾ?
പിന്ന മൈതിലിയെയും കവർത്തു
പെരികക്കുറ്റത്തിവിടവൈത്തു കൊ-
ണ്ടെന്ന കാരിയമിയൻറതെൻറള-
വെതിർത്തിരാവണനരൈത്തനൻ.

കുംഭകർണ്ണൻ തുടരുന്നു. രാമരാവണൻമാർ തമ്മിൽ വിരോധം ഉണ്ടാകാനുള്ള കാരണത്തെക്കുറിച്ച് ആലോചിച്ചു നോക്കുക. ചക്രവർത്തിയെപ്പോലെ ശോഭിക്കുന്ന ലക്ഷുണനെ എടുത്തുകൊണ്ട് ആകാശത്തേക്കുയർന്നതു് ശൂർപ്പണഖയല്ലേ. അതിനെ തുടർന്ന് വർദ്ധിച്ച കോപത്തോടെ രാവണൻ സീതയെ കവർന്നെടുത്തു് ലങ്കയിൽ കൊണ്ടുവന്നു പാർപ്പിച്ചതു കൊണ്ടു് എന്തു് പ്രയോജനമാണ് ഉണ്ടായതെന്ന് ഓർത്തു നോക്കൂ.

കുറിപ്പ്

വിയതി താവുക — ആകാശത്തേക്കുയരുക
പെരിക കുറ്റത്ത് — വർദ്ധിച്ച കോപത്തോടെ
ഉരൈത്തൻ — പറഞ്ഞു

പാട്ട് 6

എതിർത്തെനക്കു പിഴൈയുള്ളവേയെണ്ണി-
യിരിപ്പതിന്നറിവു മിക്ക നിൻ-
മതിപ്പു കണ്ടല്ലയിരാംനോടുള്ള
വഴക്കു യാൻ തുടങ്കി വൈത്തതും
അതിർപ്പിണക്കമല്ല വൻറതോൻററന്നോ-
ടുത്തുടൽപ്പിറന്തവൾക്കു പ-
ല്ലുതിർത്തു മുക്കു മുലെയും മുറിത്തു പിന്നൊ-
രിക്കുകേടെമ്മില് മുഴുത്തുതേ.

എന്റെ പിഴവുകളെ എതിർത്തു പറയാനുള്ള നിന്റെ മിടുക്കു കണ്ടിട്ടല്ല ഞാൻ രാമനോടു വഴക്ക് തുടങ്ങി വെച്ചതു്. ഇതു് അതിർത്തിപ്പിണക്കവുമല്ല. എന്റെ കൂടപ്പിറപ്പായ ശൂർപ്പണഖയുടെ പല്ലു് കൊഴിച്ചു, മൂക്കും മുലയും മുറിച്ചതോടെയാണ് ഞങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള ദേഷ്യവും പ്രതികാരചിന്തയും വർദ്ധിച്ചതു് എന്നു രാവണൻ പറഞ്ഞു.

കുറിപ്പ്

വൻറതോൻ് — വന്നതു്
ഒരിക്കുകേട് — യോജിപ്പില്ലായ്മ
എമ്മിൽ — ഞങ്ങൾ തമ്മിൽ

പാട്ട് 7

ഒരിക്കുകേടുമതികാരവും പറെെന്തൊ-
രുത്തർ വേണ്ടുമതിനിങ്ങനേ-
യിരിക്ക നീയിവിടയെൻറുരൈത്തിരുൾ-
മലൈക്കും പത്തു ചികരങ്ങളി-
ലിരിപ്പു കോപ്പിരവി ചുടുപത്തിരുപ-
തൊക്കൊടുത്തങ്ങു കമിഴ്ളപോല്
നിരത്തു ചെങ്കും നയനങ്കളോടുടൻ
നിചാചരേന്തിരനെഴുത്തനൻ.

‘രാജാവിന്റെ അധികാരത്തെക്കുറിച്ചും രാമനോടുള്ള വിരോധത്തെക്കുറിച്ചും വാചാലനാകാൻ ആരെങ്കിലും വേണം, അതിനാൽ നീ ഇവിടെ ഇരിക്കൂ,’ എന്ന് പരിഹാസത്തോടെ പറഞ്ഞ് കുറ്റത്തിരുണ്ട മലയുടെ പത്തു ശിഖരത്തിൽ സൂര്യതാപത്താൽ ചുടുപഴുത്ത ഇരുപതു് ഇരുമ്പു തൊപ്പികൾ കമഴ്ത്തി വെച്ചതു പോലെ കോപം കൊണ്ടു് ചുവന്നുതുടുത്ത കണ്ണുകളോടെ രാവണൻ എഴുന്നേറ്റു.

കുറിപ്പ്

ഒരിക്കു കേട് — വൈരം, വിരോധം
ഇരുൾമല — ഇരുണ്ട മല

പാട്ട് 8

എഴുന്തവൻ കഴല് വണങ്കി മുൻകൈയി-
ലിതം കൊൾ ചുലവുമെടുത്തുടൻ
മുഴംകുറിന്റു മൊഴിയാലനന്തരം
മുതിർത്തു കുംപകരുണൻ ചൊന്റാൻ
അഴിന്തിതെന്തിനരുളിച്ചെയ്തിന്റ-
രുടിയനോടായിരമിരാംമന്മാർ
ചുഴൻറു നിൻറടല് കിടൈക്കിലും ചുവൈച്ച-
രുംകുമെന്റുക മന്നവാ.

രാവണന്റെ കോപം കണ്ടപ്പോൾ കുംഭകർണ്ണൻ താഴ്മയോടെ രാവണനെ വണങ്ങി. തുടർന്ന് ശൂലം കൈയിലെടുത്തു മുഴങ്ങുന്ന സ്വരത്തിൽ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു. അങ്ങ് മനസ്സഴിഞ്ഞ് എന്നിനാണിങ്ങനെ യൊക്കെ പറയുന്നതു്. ആയിരം രാമൻമാർ എനിക്കു ചുറ്റും വന്നെതിർത്താലും അവർക്കു ഹരം കുറയും എന്നറിയുക.

കുറിപ്പ്

അടുൽകിടൈക്കുക — യുദ്ധം ചെയ്യുക
ചുവൈ — രസം (ഹരം)

പാട്ട് 9

മന്നവാ തെളിക്കടൈത്തരുണ്ടു മണി
പൂണ്ടു മന്തരതരം വളർ-
ത്തുന്നതം പെരിയ ചുലമേന്തിയുടല്
മാമലൈക്കെതിർ മുഴുത്ത യാൻ
ഒൻറൊരാടടല് തേടിയൊൻറൊ-
റുന്നേരമിന്തിരനുമെൻറുമെൻ
മുന്നല് നില്പരുതിരാകവന്നു മുനി-
ന്താലതെന്തിവിടയുള്ളതോ.

രാജാവേ, നന്നായി കടഞ്ഞ് രത്നങ്ങളാൽ അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടതും മന്ദരപർവ്വതം പോലെ ഉയർന്നതുമായ ശൂലമേന്തി പർവ്വതത്തിനു തുല്യം ഭീമാകാരമായ ശരീരമുള്ള ഞാൻ യുദ്ധക്കളത്തിൽ ചെന്ന് ശത്രുക്കളുടെ നേരെ അലറുമ്പോൾ സാക്ഷാൽ ഇന്ദ്രനു പോലും എന്റെ മുന്നിൽ നിൽക്കാൻ കഴിയില്ല. അതുകൊണ്ടു് രാമനെപ്പോലെ നിസ്സാരനായ ഒരുവന്റെ കോപം ഞാൻ വക വെക്കുകയില്ല.

കുറിപ്പ്

ഒൻറൊരാർ — ശത്രുക്കൾ
തെളി കടൈന്ത് — നന്നായി കടഞ്ഞു മുറിച്ച കൂട്ടിയ
പെരിയ — ഉന്നതമായ

പാട്ട് 10

ഉള്ളതോത്തിര മുരൈത്തിരിപ്പരുതതോ-
ൻറു കേളിന്നുമെന്നാല് മന്നാ
പുള്ളിമാൻ കണ്ണി നിമിത്തമായിതൊരു
പോർ തുടങ്കിനതു മൂലമായ്
ഉള്ള വാനരകലത്തെയും പൊരുതൊ-
ടുക്കിയാനരചർ ചോരിയാം
വെള്ളവും കരുളുമായ് നുകർത്തു
വിളയാടിയാവുതിനി മറ്റൊല്ലാം.

ഇനിയും എന്റെ കഴിവുകളെക്കുറിച്ച് ഞാൻ കൂടുതൽ പറയുന്നില്ല. മഹാരാജാവേ, മാൻമിഴിയാളായ സീതകാരണം ഈയൊരു യുദ്ധം തുടങ്ങിയതു നിമിത്തമായ് സകല വാനരപ്പടടെയെയും തോല്പിച്ച് രാമലക്ഷുണൻമാരുടെ ചോരയും കരളും വെള്ളമെന്നതു പോലെ നുകർന്ന് വിളയാടിയതിനു ശേഷമാകാം ബാക്കി കാര്യങ്ങൾ.

കുറിപ്പ്

തോത്തിരം — സ്നോതം
ചോരി — രക്തം
കരുൾ — കരൾ

പാട്ട് 11

മറ്റൊല്ലാരുമിങ്കരിക്കെചർ മരുവാരെ-
ല്ലാരെയും മുടിത്തു യാൻ
വെറ്റി കൊൾവുതിനിയെൻറുവെൻറിവിളൈ-
യിൻറ കുംപകരുണൻ ചൊല്ലു
ചുറ്റും വന്തരികളെത്തടുപ്പതിന്നു
ചോപിയാ പടൈയില്ലയ്യിലെ-
ൻറുഴറി രാവണനരൈത്തവൻ വല്ലട-
ലെങ്കമാപരണമാക്കിനാൻ.

“മറ്റൊല്ലാ രാജാക്കൻമാരും ഇവിടെ ഇരിക്കുക. യുദ്ധത്തിൽ എല്ലാ ശത്രുക്കളെയും ഇല്ലാതാക്കി ഞാൻ ജയിക്കും”. എന്നിങ്ങനെ ജയശാലിയായ കുംഭകർണ്ണൻ പറഞ്ഞപ്പോൾ, യുദ്ധത്തിൽ ചുറ്റും വന്നു നിന്നു നിൽക്കുന്ന ശത്രുക്കളോടു് എതിരിടാൻ സൈന്യബലമില്ലാതെ കഴിയില്ല എന്നു പറഞ്ഞ് രാവണൻ അളവറ്റ വാത്സല്യത്തോടെ കുംഭകർണ്ണന്റെ കരുത്താർന്ന ശരീരത്തെ കോപ്പുകൾ അണിയിച്ച് യുദ്ധസന്നദ്ധനാക്കി.

കുറിപ്പ്

മരുവാർ — ശത്രുക്കൾ
ചൊല്ലു — പറയുമ്പോൾ
ഉറ്റു — വാത്സല്യത്തോടു കൂടി
വല്ലടന്ത് — കരുത്താർന്ന ശരീരം

ഡോ. ശ്യാമള മാണിചേരി

അസിസ്റ്റന്റ് പ്രൊഫസർ, മലയാള
വിഭാഗം, കെ. എം. എം. ഗവ. വനി
താ കോളേജ്, കണ്ണൂർ.

പിൻകുറിപ്പ്

- മുപ്പതു മുതൽ നാല്പതു മിനിറ്റിനകം വായിച്ചു തീർക്കാവുന്ന ഉള്ളടക്കമാണ് സായാഹ്ന പുറത്തിറങ്ങുന്ന ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകളിൽ ഉള്ളത്. ഇതു വായിക്കുവാനായി ഒരിക്കലും ഒരു കമ്പ്യൂട്ടറോ ഡെസ്ക്ടോപ്പ് ആപ്ലിക്കേഷനുകളോ ആവശ്യമില്ല.
- ആധുനിക മനുഷ്യന്റെ സന്തതസഹചാരിയായ സ്മാർട്ട് ഫോണുകളുടെ സ്ക്രീനിൽ തന്നെ വായിക്കുവാൻ തക്ക രീതിയിലാണ് ഈ പിഡിഎഫുകൾ വിന്യസിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഫോണിന്റെ വീതിക്കു നിജപ്പെടുത്തിയ രീതിയിലാണ് മാർജിനുകൾ ചിട്ടപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത്.
- പിഡിഎഫ് പ്രമാണങ്ങൾ വായിക്കുവാനുള്ള പ്രയോഗങ്ങൾ എല്ലാതരം സ്മാർട്ട്ഫോണുകളിലും ഇന്ന് ലഭ്യമാണ്. എന്നിരിക്കിലും സൗജന്യമായി കിട്ടുന്ന അഡോബി അക്രോബാറ്റ് റീഡർ ആണ് ഇവയിൽ ഏറ്റവും മുന്തിയത്. അതുകൊണ്ട് അഡോബി റീഡർ ഇൻസ്റ്റാൾ ചെയ്യുകയും അതിൽ ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകൾ വായിക്കുകയും ചെയ്യുക.
- സ്വതന്ത്രപ്രസാധനം ആഗ്രഹിക്കുന്ന/ഇഷ്ടപ്പെടുന്ന ആർക്കുവേണമെങ്കിലും സായാഹ്നയിലൂടെ സ്വന്തം കൃതികൾ പ്രസാധനം ചെയ്യാവുന്നതാണ്. 30 മുതൽ 60 മിനിറ്റുകൾക്കകം വായിച്ചുതീർക്കാവുന്ന ഉള്ളടക്കം - കഥകൾ, അനുഭവക്കുറിപ്പുകൾ, ലേഖനങ്ങൾ, അഭിമുഖങ്ങൾ, സിനിമാനിരൂപണങ്ങൾ, കവിതകൾ - എന്നു തുടങ്ങി എന്തുവേണമെങ്കിലും അയയ്ക്കാവുന്നതാണ്. അയയ്ക്കേണ്ട വിലാസം: editors@sayahna.org.
- പ്രതികരണങ്ങൾ editors@sayahna.org എന്ന ഇമെയിലിലേയ്ക്ക് അയയ്ക്കുകയോ, ഈ **വെബ് പേജിൽ** കമന്റുകളായി ചേർക്കുകയോ ചെയ്യുക. നിർദ്ദേശങ്ങളും വിമർശനങ്ങളും എപ്പോഴും സ്വീകാര്യമാണ്. അവ സായാഹ്നപ്രവർത്തകർക്ക് കൂടുതൽ ഉത്തേജനം നൽകുന്നതാണ്.